

בדין הקרבת עולות ראייה ביו"ט

במשנה ביצה (יט.) נחלקו ב"ש וב"ה אם מותר להקריב עולות ראייה ביו"ט, לפי שאין בהם אכילת הדיוט. בשלמי חגיגה, שיש בהם אכילת אדם, אף ב"ש מודו שקרבים ביו"ט, דכתיב וחגותם אותו חג לה'. ועיי"ש בגמ' (כ:) שהביאה מתוספתא דחגיגה שנאמרו ג' טעמים בשי"ב"ה. מתחילה דנו ב"ה ק"ו להתיר עולות ראייה ביו"ט, ומה שבת החמורה, שכל המלאכות אסורות בה, מכ"מ מותר להקריב בה תמידים ומוספים, יו"ט הקל, שאוכל נפש מותר בו, אינו דין שעולות ראייה קרבין בו. וכבר תמהו בזה האחרונים דנימא דיו לבא מן הדין להיות כנדון. אא"כ נאמר דאזלא הך תוספתא אליבא דר"ט (ב"ק כה.), דהיכא דמיפריך ק"ו לא אמרינן דיו, ודוחק. (ועיי"ש בחכמת מנוח ובמהר"ם שיף מש"כ ביישוב קו' זו.)

ישוב טענו ב"ה להתיר הקרבת עולות ראייה ביו"ט מדרשת הפסוק, וחגותם אותו חג לה', כל דלד', לרבות אף עולות ראייה. וצריך להבין, אם יש דרשה מן הפסוק, למה לן הק"ו.

והנראה לומר בביאור הענין עפ"י דברי רבנו שמשון מקוצי (שהובאו בתוס' קידושין (י:) ד"ה זו), דלפעמים בא הק"ו להראות היאך לדרוש את הפסוק היכא דאין הדרשה כ"כ מכרחת, ובכה"ג, שאין ההלכה יוצאת מכח הק"ו, אלא שהק"ו בא לגלות היאך לדרוש את הפסוק, אז ל"א דיו. וה"נ נ"ל כאן, דבאמת לא מסתברא לדרוש לד' - כל דלד', דהך קרא בקרבן חגיגה קאי, ולא בעולות ראייה, אלא דב"ה דרשו את הק"ו לגלות היאך לדרוש את תיבת לד'.

וע"ז טענו ב"ש כנגדם (שם בתוספתא ובגמ'), דנדרים ונדבות יוכיחו, שאף ב"ה מודו שאסור להקריבן ביו"ט מדאורייתא, וע"ז השיבו ב"ה, דתפסת מרובה לא תפסת, תפסת מועט תפסת, דלא דרשינן מתיבתא לד' - כל דלד', שהקרבת כל קרבנות היחיד מותרת ביו"ט, אלא דהכי ילפינן, דזה ידעינן, דכל קרבן שזמנו קבוע דוחה הקרבתו את השבת, ואין הדבר תלוי בהיותו קרבן צבור דוקא, וכמבואר במשנה רפ"ב דתמורה, וזה ג"כ ידוע, דגדר ענין דזמנו קבוע היינו - כלשון הגמ' ברכות (כו.) דאם עבר יומו, בטל קרבנו. אבל ב"ה דרשו מהך קרא לדלד' - כל דלד', דהיינו דוקא בשבת החמורה. אבל ביו"ט הקל, יש הגדרה קלה להמושג הזה של זמנו קבוע, דהיינו, כל שהקרבת הקרבן מוגבלת היא לאיזה זמן, וממילא, אף עולות ראייה בכלל ההיתר, לאפוקי נדרים ונדבות, שאין זמנם קבוע כל עיקר.

ועי' תוס' פסחים (לח:) ד"ה נאכלים, שרק קרבו בנוב וגבעון חובות הקבוע להם זמן, ונחלקו שמה הר"ר נסים גאון והר"ש משא"נץ לגבי בכורים, שיש לו זמן גדול (מעצרת ועד החג) אם דינו כקבוע לו זמן א"ל. ולפי פשוטו בהכי פליגי באיזו הגדרה של זמנו קבוע יש להשתמש שמה, בהגדרה המצומצמת (של דחיית שבת) של עבר יומו בטל קרבנו, או בהגדרה המורחבת (של דחיית יו"ט) של עבר זמנו בטל קרבנו.

א"נ יל"פ, דאפילו הר"ר נסים גאון ג"כ מסכים לדעת הר"ש משא"נץ, שאפשר להשתמש בהגדרה המורחבת של עבר זמנו - לגבי הבאת חובות בנוב וגבעון, אלא דס"ל כסברת הטו"א הידועה בטעמא דמילתא דאין מצות בכורים חשובה כמ"ע שהז"ג, וס"ל נמי דאף לגבי דין חובות הקבוע להם זמן שקרבים בנוב וגבעון בעינן נמי שיהא תלוי בזמן שכלוח, ושיהי' קרבן שהזמ"ג.

ועיי"ש עוד בתוספתא ובגמ' ביצה, שהציעו ב"ה טעם שלישי, וכן בדין, שלא יהא שלחנך מלא ושלחן רבך ריקם. כלומר, דב"ה אית להו מתוך, שכל מלאכה שאפשר לעשותה לצורך אוכל נפש, אפשר לעשותה אפילו לאיזה צורך היום קצת, וכהגדרת התוס' לעיל (יב.) ד"ה ה"ג, ומאחר שיש סברא זו - שלא יהא שלחנך מלא ושלחן רבך ריקם - אף זה חשוב כצורך היום קצת (עיי"ש סוף הדיבור), ומה"ט יש להתיר לב"ה לטעמייהו, דאית להו מתוך. אך אליבא דב"ש דלית להו מתוך, פשיטא דנופל טעם זה השלישי. וב' הטעמים הראשונים של ב"ה (אשר הם באמת טעם אחד, שמכח הק"ו יש לנו לדרוש את הפסוק לד' - כל דלד', וכמו שנתבאר) הציעו לפני ב"ש, לשכנע אותם, אע"ג דלית להו מתוך.

בית יצחק ל"ג · תשס"א